ישן לא קנה. דישן לאו בר דעת ולא הוה קנינו קנין: **נתקע.** שנתקשה לאשתו ונפל מן הגג ונתקע ביבמתו: **חייב בד' דברים.** בנזק ועֹנר ורפוי ושבת כדלמטה מהמוכל (כ"ק דף פה:) פלא תחת פלא:

וביבמתו לא קנה. דלא אכיל בכיאה: **שנתכוון לאשתו.** ונתקשה לה: **מלוה.** כלומר בביאה יותר מבמלילה: **הא חסן.** מלוה ליבומי: **ולקחה שלא כדרכה.** לרבות שאם בא עליה שלא כדרכה קנה: **במקום שמקיים שם גרסינן: עד דמכוין לה לשם ביאה.** בעולה: **נזק.** שמין אותה כאילו היא שפחה נמכרת (ג) כמה היתה יפה וכמה היא יפה: **להעיה בכוסל.** לאו לשום ביאה מיכוין: **שכן מעמאה אם כוועלה.** להיות כמותה עמא ז' דכתיב ותהי נדתה עליו וטמא שבעת ימים (ויקרא טו): **וכי אשם אחיו לעולם נדה היא.** ואינה פוסקת: **שכן בידו.** של אדם לרבות נשים הרבה על אחיו באיסור אשת אח: **דאי כעי מקדש ואויל כי אלפא.** ופשוט מינה כל עריות הנאסרות עליו מממת איסות כגון אשת אב וכלנו וחמותו ואחות אשתו אבל אמו ואחותו ובתו וכיוצא בהן דאין בידו לרבות מגלן: **שכן איסור הבא מאליו.** ופשוט מינה אמו ואחותו ובתו וכיוצא בהן ולא תפשוט מינה עריות הנאסרות לו מממת קידושין: **מאשת אח ואחות אב ואם.** דכי פרכת מה לאחות אב ואם שכן איסור הבא מאליו אשת אח מוכיח מה לאשת אח שכן בידו לרבות אחות אב ואם שהן אסורות עליו משום ערוה ועשה בהן הערלה כגמר ביאה אף אני אביא כל העריות בדין הזה: **שכן איסורן משום אחר.** ופשוט כל האסורות משום אחר אבל אשת איש דלאו משום אחר מנא מיתי: **כחיי אוסרן.** כל זמן ד"שאדם חי והיא שופעת וכן אשת אח אין איתר בחיי אחיו שאפילו הוא מגרשה אסורה לזה. אשת איש יש לה היתר בחייו על ידי גט: ביומי

מסורת הש"ם

א) כ"ק מ.. ב) [עי' תוספות לעיל לט: ד"ה ולאומן]. ג) ל"ל ויכמה. יעב"ן. ד) [קידושין יח.]. ה) פסחים קנ: תענית יב. מגילה יח; (מגילה יח:) כלה קנ.. ו) כ"ק פו.. ז) [שמות כח]. ח) [ל"ל שהיא].

תורה אור השלם

1. כי ישבו אחים יחדו ומת אחד מהם ובן אין לו לא תהיה אשת המת החוצה לאיש זר יבמה יבא עליה ולקחה לו לאשה ויבמה:
דברים כה ה

2. ואם לא יחפץ האיש לקחת את יבמתו ועלתה יבמתו השערה אל הזקנים ואמרה מאן יבמי להקים לאחיו שם בישראל לא אבה יבמי:
דברים כה ז

3. ואיש אשר ישכב את אשה דוה וגלה את ערותה את מקורה הערה והיא גלתה את מקור דמיה וגם ברתו שניהם מקרב עמם: ויקרא כ יח

4. ואיש אשר יקח את אשת אחיו נדה הוא ערות אחיו גלה ערירים יהיו: ויקרא כ כא

5. וערות אחות אמך ואחות אביך לא תגלה כי את שארו הערה עונם ישאו: ויקרא כ יט

הגהות הב"ח

(א) גמ' נעל כרמה אמר מר ד"מ יבמה יבא עליה: (ב) רש"י ד"ה נזק וכו' נמכרת בשוק כמה:

תוס' חד מקמאי

אלא בנתקע והאמר רבה נפל מן הגג פירוש ברות מצויה ונתקע חייב בד' דברים [ובביבמתו] לא קנה. אלא בגון שנתכוון לאשתו ותקפתו יבמתו הבא עליה שניהם אנוסים ה"ד כגון שנתכוון לאשתו ותקפוהו עובדי כוכבים ודבקום זה בזה ובא עליה מנא הני מילי דתנו רבנן יבמה יבא עליה מצוה דבר אחר יבמה יבא עליה בין בשוגג בין במזיד בין באונס בין ברצון והא אפיקתיה למצוה למצוה מואם לא יחפוץ האיש נפקא הא חפץ יבם וכי אתא קרא בין בשוגג בין במזיד בין באונס בין ברצון תניא אידך יבמה יבא עליה בדרכה ולקחה שלא כדרכה וביבם ויבם ביאה גומרת בה ואין כסף ושטר גומרין בה ויבמה בעל כרחה (א) ד"א יבמה יבא עליה בין בשוגג כו' והא אפיקתי' לכדרכה ההוא מלהקים לאחיו שם נפקא במקום שמקים שם וכי אתא קרא בין בשוגג בין במזיד בין באונס בין ברצון גופא אמר רב יהודה ישן לא קנה ביבמתו דאמר קרא יבמה יבא עליה עד דמכוין לה לשם ביאה והתניא בין ער [בין ישן אימא בין ערה בין ישנה והתניא בין ער] הוא בין ישן הוא בין ערה היא בין ישנה היא הכא במאי עסקינן במתנמנם ה"ד מתנמנם אמר רב אשי נים ולא נים תיר ולא תיר כגון דקרו ליה ועני ולא ידע לאהדורי סברא וכי מדכרו ליה מדכר גופא אמר רבה נפל מן הגג ונתקע חייב בארבעה דברים ובביבמתו לא קנה בנזק בצער בשבת ברפוי אבל בושת לא מיחייב דאמר מר יאין חייב על הבושת עד שיתכוון אמר רבא נתכוון להטיח בכותל והטיח ביבמתו לא קנה להטיח בבהמה והטיח ביבמה קנה דהא קמכוין לשם ביאה בעולם: אחד המערה: אמר עולא מנין להעראה מן התורה שנאמר ואיש אשר ישכב את אשה דוה וגלה את ערותה את מקורה הערה מכאן להעראה מן התורה אשכחן נדה שאר עריות מנין וכ"ת גילף מנדה מה לנדה שכן מטמאה את בועלה אלא אתיא מאשת אח דכתיב ואיש אשר יקח את אשת אחיו נדה היא וכי אשת אחיו [לעולם] נדה היא אלא כנדה מה נדה בהעראה אף אשת אח בהעראה מה לאשת אח שכן בידו לרבות דאי בעי מקדש ואזיל כי אלפא אלא אתיא מאחות אב ואחות אם דכתיב ועֹרות אחות אמך ואחות אביך לא תגלה כי את שארו הערה איכא למיפרך מה לאחות אב ואחות אם שכן איסור הבא מאליו מחדא לא אתיא תיתי [חדא] מתרתי מהי תיתי תיתי מאשת אח ואחות אב ואחות אם מה להנך שכן אסורין משום שאר אלא תיתי מנדה ואחות אב ואחות אם מה להנך שכן איסור הבא מאליו אלא תיתי מנדה ואשת אח דמאי פרכת מתקיף לה רב אחא בריה דרב איקא מה לנדה ואשת אח שכן אין להם היתר בחיי אוסרן תאמר באשת איש שכן יש לה היתר בחיי אוסרה אמר ליה רב אחא מדפתי לרבינא אטו נדה ואשת אח בחיי אוסרן הוא דאין להם היתר אבל לאחר מכאן יש להם היתר נדה ביומי

מוסף רש"י

חייב בארבעה דברים. יכגון שנפל ברוח מגייה דהוה ליה קרוב למזיד (ב"ק כו:). ובביבמתו לא קנה. תע"פ שבעגו הכא על ידמתו בין בשוגג בין במזיד קנה, הני מילי היכי דמתכוין לביאת אשה אחרת, אבל זה לא נתכוין לשום ביאה אלכך לא קנה. ואם חזר ועשה אחר מן האחרון כה מאחר שפלה עליו (שם). ביאה גומרת בה. וימכר ביאה משמע, שהה עליה המתוב לעבד (קידושין יד:). תיר. עד (תענית יב: מגילה יח:) כדמתרגמינן ויקן ויתעב (תענית שם). לאהדורי סברא. דבר הבא מבינת הלב (מגילה שם) אם נריך ממנו דבר שצריך הרהור ליבו יודע ליתר בעוד שמתנמנם (תענית שם).

עין משפט נר מצוה

ד א מיי' פ"ב מהלי' יבום הלכה ב ד סמג עשין נא טור"ע אה"ע סימן קסו סעיף ה:
ה ב מיי' פ"ח מהלי' חובל ומזיק הלכה יב סמג עשין ע טור"ע חו"מ סימן תכח סעיף יא:
ו ג מיי' פ"ב מהלי' יבום הלכה ג סמג עשין נא טור"ע אה"ע סימן קסו סעי' ח:
ז ד מיי' פ"ב שם הי"ח ופ"ה שם הלכה ט טור"ע שם סימן קא סעיף יב:
ח ה מיי' שם ופ"ט ע שם סעיף כ וסימן קסו סעיף כ:
ט ו מיי' שם פ"ב הל' ג טור"ע שם סימן קסו סעיף ז:
י ז מיי' פ"ח מהלי' חובל ומזיק הלכה י סמג עשין ע טור"ע ח"מ סימן תכח סעיף ח:
יא ח מיי' פ"ב מהלכות יבום הלכה ד סמג עשין נא טור"ע אה"ע סימן קסו סעיף ח:
יב ט מיי' פ"ג מהלי' מעשה משכב ומושב הל' ז סמג עשין רמב:

גליון הש"ם

גמ' ויבם ביאה גומרת. עיין לעיל דף ח ע"ב תו"ה ויבמה ובקידושין יד ע"ב רש"י ד"ה ח"כ:

תוספות ישנים

ישן לא קנה ביבמתו פ"ה משום דלא הוי בן דעת. ולא הוכיח דאפילו תרגם דלא הוי בר דעת אמרי' לקמן קנה. ונראה טעמא משום דבעינן כוונה ועיתא דחרש יש לו כל הכוונה שיכול. אבל ישן אין לו כוונה שיש לו כמו שהוא עד. וכן נמי משמע לקמיה דמסיק ליה מיהא עליה עד דמכוין לה: מה לאשת אח שכן יש בידו לרבות. ותימה נקדושין (ס"ז) דליף כל העריות (לעיל קידושין תוספות) מאחות אשה שכן יש בידו לרבות שיקדש הרבה נשים וירבה עליו איסור אחות אשה ר"ל דהא לא קרי בידו לרבות אלא כשהוא מרבה איסור על אחרים כמו באשת אח דאי מקדש אלף כולן אסורות על אחיו משום אשת אח אבל אין בו תשיבות אם יכול להרבות איסור על עצמו: מה לאחות אב שכן איסור הבא מאליו והקשה ר"ר יהודה בר נתן אתאי לא שמעינן כל שאיסורו בא מאליו ולא ע"י קדושין מאחות אב והני דעל ידי קדושין שבידו לרבות נילף מאשת אח. ר"ל דאין דמ"ח אלעזריך תרוייהי לגלוי מילתא דעדיפא לן לאתויי מבינתא ובע"ר ל דהא אי קאמר הכי הוה פריכינן אשת אח מנ"ל דמאשת אח לא מצינו למילף אשת איש שיש לה היתר בחיי בעלה משא"כ באשת אח אבל לקמן כסמוך כני למילף מבינתא דנדה ואשת אח דנדה יש לה היתר בחיי בעלה ומ"מ פריך שפיר אלמא דמשמע מה לנדה ואשת אח

מגולגת וגולגת גופיה קאמר התם דסברא הוא דמאי חזית דדמא דידך קומקמא טפי כו' חה לא שייך אלא במאמנסין אותו להרוג בידיים אבל אם רוצים לזורקו על המיטון ויתמעך בזה אדרבה איכא למימר איפכא מאי חזית דדמא דחבריה קומקמא טפי כו' כיון שאין הורג בידים ולא הוי אלא קרקע עולם בעלמא ואין מצווה להציל חברו בגופו דאדרבה מיהו קודמין והחיקם דקרא בהורג בידים כתיב כי כאשר יקום איש על רעהו וגו' והשתא גרסינן בכל דוכתא מה רוצח יהרג ואל יעבור אף נערה המאורסה יהרג ואל יעבור פירוש יהרג הנועל ולא גרסינן מיהרג דקרקע עולם היא אי נמי אר"י דאפי' גרסינן מיהרג יש לפרש דהכי קאמר מיהרג קודם שתעשה מעשה ותבית עליה את הערוה ות"ת במסכת ע"ז בפרק רבי ישמעאל (דף נד. ושם) דנעבד כאונס אסור ומפרש כגון דאנסוהו עובדי כוכבים והשתתה לבהמה בידיים ופריך עלה רבי זירא אונס דהמתנת פעוריה דכתיב ולנערה לא תעשה דבר (דברים כב) ומאי קושיא הא אמי קרא דוקא בקרקע עולם אייתי אבל עשה מעשה חייב למסור עצמו כדפריש' ומשתתה לעבודת כוכבים עושה מעשה הוא דליכא לאוקמה כשכפוהו עובדי כוכבים לעבודת כוכבים דאין זה משתתה ואר"י דהכי פריך אונס דחמנא פעוריה דכתיב ולנערה לא תעשה דבר (דברים כב) ומאי קושיא הא אמי קרא דוקא בקרקע עולם אייתי אבל עשה מעשה חייב למסור עצמו כדפרישי' ומשתתה לעבודת כוכבים עושה מעשה הוא דליכא לאוקמה כשכפוהו עובדי כוכבים לעבודת כוכבים דאין זה משתתה ואר"י דהכי פריך אונס דחמנא פעוריה דכתיב ולנערה לא תעשה דבר (דברים כב) ומאי קושיא הא אמי קרא דוקא בקרקע עולם אייתי אבל עשה מעשה חייב למסור עצמו מ"מ אם לא מסר עצמו לא מיחייב מיתה דונערה לא תעשה דבר אפילו בעשתה מעשה קאמר קרא דפעוריה ממיתה דבעשיית מעשה אייתי היקישא דקרא ועוד דכיון דאפילו ברצון מיחייב מיתה אע"ג דלא עביד מעשה דהא אשה מיתת ברצון אע"ג דהויא קרקע עולם ה"ג כשפטר הכתוב אונס במיתת בית דין כדכתיב ולנערה לא תעשה דבר פטר בכל ענין לא שנא עביד לא שנא לא עביד ולהכי פריך כיון דפטור ממיתה לא חביב נעבד ליאסר בהן עבודה ומהדר ליה התם דחביב שפיר נעבד באונס אע"ג דפטור ממית' כדינעבד כיון דחייב למסור עצמו [וע"ש תוס' יומא סב. המיכו טוגא]:

ישן לא קנה. פי' בקונטרס משום דלא הוי בר דעת וקשיא דהא קטן אע"ג דלא הוי בר דעת הוה קונה אי לאו דמיעטיה קרא אלא טעמא משום דלא איכוין לביאה כלל והוי כמתכוין להטיח בכותל דבסמוך: **וכי** איצטריך קרא בין בשוגג כו'. וא"ת והא אינטריך לאשמועינן ביאה ביבמה דלא כתיב אלא הכא וי"ל דמלהקים לאחיו שם נפקא וא"ת והא אכתי אינטריך לג"ש דלקמן יבמה מנין אמינא ביאה ביאה וי"ל דביאה דמייבי לאוין מופנה וה"ל מופנה מגד אחד: **דמכוין** לה. לאו דוקא נקט דמכוין לה דהא בסמוך אמר דמתכוון להטיח בבהמה והטיח ביבמתו קנה:

שכן בידו לרבות. וא"ת דבקדושין פרק האומר (דף סז:) כני למילף כל העריות מאחות אשתו וקאמר התם בשלמא כולהו אתיין והיכי אתיין הא איכא למיפרך מה לאחות אשה שכן בידו לרבות ואי"ל דבלאו הכי פריך שפיר א"נ דדוקא באשת אח משיב ים בידו לרבות לאוסרה איסור על אחרים אבל מה לאחות אב ואחות אם שכן איסור הבא מאליו. הקשה ריב"ן דמאחות אב ואם מאליו ומאשת אח מלף היכא דעל ידי קידושין וי"ל דאשת איש לא אתי כדפריך בסמוך מה להנך שכן שאר:

מלגא

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com